

Ю НЕСБЬО: „МАКБЕТ“ (откъс)*Превод от норвежки език: Ева Кънева*

Издателство „Емас“, 2018

JO NESBØ: “MACBETH” (excerpt)*Translation from Norwegian: Eva Kaneva*

Emas Publishing, 2018

Норвежкият писател **Ю Несбьо (р. 1960)** е първият не-англоезичен автор, поканен да вземе участие в проект на издателство „Хогарт“, в който прочути автори пренаписват пиеси на великия драматург Уилям Шекспир. То отправя предложение към Ю Несбьо да съчини своя „кавърверсия“ по някоя от драмите на Шекспир и той избира „Макбет“. Макар да се смята за една от най-кървавите шекспирови пиеси, в „Макбет“ според Несбьо любовта е централна тема. Лейди Макбет и Макбет си остават влюбени – въпреки зловещите престъпления, които извършват заедно, и въпреки драматичните епизоди в отношенията им.

Действието ни пренася в безименен, мрачен и потискащ град. След закриването на двете най-големи металургични фабрики хората в града нямат поминък. В резултат от управлението на директора на полицията Кенет – самозабравил се властник, който в продължение на четвърт век управлява с прийомите на диктатор – корупцията процъфтява, а градът затъва все повече в тресавище от фалити, престъпност и хаос. Расте употребата на наркотици, а отчаяните жители все по-охотно проиграват и последните си пари в двете градски казина. В този град дълбоки корени са пуснали политическият цинизъм, управленското двуличие, приспособленчеството, човешкото тщеславие и ненаситност...

Ю Несбьо вече се е утвърдил като един от най-успешните криминални автори в света, оглавявайки класациите с всяка своя следваща книга. Романите му се четат на повече от 50 езика и са продадени в повече от 50 милиона екземпляра, а неговият герой – инспектор Хари Хуле, е обичан по цял свят.

Ева Кънева е преводачка на художествена литература от норвежки, шведски и датски език. Родена е през 1985 г. в град Добрич. През 2010 г. завършва бакалавърска степен по скандинавистика и магистърска – по скандинавски езици, култура и превод към катедра „Германистика и скандинавистика“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Жанрово преводите на Ева Кънева обхващат класика, детско-юношеска литература и криминални романи. Превежда произведения на Ю Несбьо, Карин Фосум, Юси Адлер-Улсен, Ендре Люн Ериксен, Тюра Теодора Трунста, Сара Енгел, Катарина фон Бредов, Ким Фебер, Йени Педерсен, Мария Грипе, Сигрид Унсет, Хенрик Ибсен и др. През 2015 г. е удостоена с Наградата на фондация „Васа Ганчева“

за млад преводач от скандинавски езици и с Наградата на НУРЛА (Държавната агенция за подкрепа на норвежката литература в чужбина) за преводач на годината.

Откъсът от романа „Макбет“ е предоставен за публикуване в сп. „Германистика и скандинавистика“ от издателство „Емас“.

Прозрачната дъждовна капка се отрони от небето и полетя през мрака към треперливите светлини на пристанищния град. Студените пориви на северозападния вятър понесоха капката към пресъхналото речно корито, което разполовяваше града напречно, и към закритата влакова линия, на свой ред разполовяваща го надлъжно. Двете координатни оси разделяха града на четири квадранта, номерирани по посока на часовниковата стрелка. Жителите на града ги назоваваха с числа: Първи район, Втори район и така нататък. Не си спомняха техните имена. Впрочем, случеше ли се да срещнеш същите тези жители далече от родния им град и да ги попиташ откъде са, понякога твърдяха, че не си спомнят дори името на самия град.

Прозрачната дъждовна капка посивя, докато пробиваше саждите и отровите, затиснали града с постоянен похлупак от смог, независимо че през последните години фабриките една по една хлопнаха врати, че безработните вече нямаха с какво да си купят гориво за печките; въпреки променливия, но общо взето бурен вятър и нескончаемия дъжд, засилил се – според някои твърдения – преди четвърт век, когато две атомни бомби сложиха край на последната световна война. Точно тогава назначиха Кенет за директор на полицията в града. От своя кабинет на най-горния етаж на Главното управление директорът Кенет коли и беси в града в продължение на двайсет и пет години, без значение кой заемаше кметския стол и без да го е грижа за мнението на високопоставените господа в столицата Капитол. И в резултат вторият по големина град в страната, някога най-важният промишлен център, затъна в тресавище от корупция, фалити, престъпност и хаос. Преди шест месеца директорът Кенет падна от стол в лятната си вила и три седмици по-късно се пресели на оня свят. Разноските по погребението пое градската управа – проекторешението погребението на директора на полицията да става за сметка на общинския бюджет навремето внесе самият Кенет. След пищна траурна церемония, достойна за диктатор, градската управа и кметът Туртел назначиха за началник на полицията Дънкан – широкочел епископски син и дотогавашен

шеф на отдел „Организирана престъпност“ в Капитол. У смаяното население припламна надежда.

Изборът на градската управа предизвика изненада, защото Дънкан не принадлежеше към старата школа полицаи с нагаждчески манталитет, а към новото поколение на ерудирани полицейски лидери, привърженици на реформите, на прозрачността, на модернизацията и на ефективната борба срещу корупцията – принципи, напълно чужди на повечето от градските политици.

Дънкан подмени старите началници със свои, и то старателно подбрани кадри – млади, неопорочени идеалисти, чистосърдечно амбицирани да подобрят условията за живот в града – и така допълнително подхрани надеждата на жителите, че полицията вече се оглавява от непреклонен, почтен и далновиден началник, способен да измъкне града от блатото на повсеместната криза.

Над Четвърти район запад вятърът подхвана дъждовната капка и я понесе над най-високата точка на града – радиокулата. А в студиото под нея самотният и неизменно негодуващ срещу обществените недъзи глас на Уолт Кайт – будната съвест на радиожурналистиката – с характерното си гърлено „р“ тъкмо изразяваше умерена надежда, че в лицето на Дънкан градът най-после е намерил спасител. Докато Кенет беше жив, единствен Кайт имаше куража открито да громи директора на полицията и да го уличава в поне част от извършените от него престъпления.

Тази вечер Кайт съобщи за намерението на градската управа да не жали сили да си възвърне пълномощията, узурпирани от Кенет. Навремето в качеството си на директор на полицията той беше прокарал изменения, чрез които съсредоточи в ръцете си реалната местна власт. При успех на градската управа неговият наследник, демократът Дънкан, трудно щеше да проведе съвсем основателно желаните реформи. В анализа си Кайт пророкува, че „след предстоящите местни избори действащият кмет Туртел ще запази поста си. Впрочем, защо го наричаме действащ? Ако наистина действаше, нямаше да е най-дебелият кмет в страната. А ще запази поста си, защото няма достоен съперник. Та кой би могъл да се мери с Туртел и с неговата дразнеща коруба от морална безукорност и простонародна сърдечност, коруба, от която всяка критика рикошира като от броня“.

В Четвърти район изток дъждовната капка прелетя над „Обелиска“, облицован със стъкло двайсететажен хотел с казино, щръкнал като светещ среден пръст над окаяните кафяво-черни четириетажни сгради наоколо. За мнозина представляваше парадокс, че при толкова западнала индустрия, при толкова висока безработица и при

толкова ниски доходи хазартните игри в двете градски казина набират все по-голяма популярност сред тукашните жители.

„Градът престана да дава и започна само да взема – прогърмя Кайт по радиото. – Първо сринаха производството, после закриха железницата, та никой да не може да се измъкне. И там, където преди хората си купуваха билети за влака, започнаха да продават наркотици и да тъпчат с тях съгражданите ни, за да ги ограбват необезпокоявано. Никога не съм допуснал, че индустриалните магнати, тези хищни експлоататори и печалбари, ще ми липсват, но те бяха направо почитени в сравнение с мошениците от единствените три бранша, които днес гарантират финансова сполука: хазартен бизнес, търговия с наркотици и политика.“

В Трети район вятърът, натежал от дъжд, духаше над Главното полицейско управление, над казино „Инвернес“ и по улиците, където лошото време бе отпратило по домовете им повечето минувачи, но някои все още щъкаха бързешком: или търсеха нещо, или се опитваха да избягат. Вятърът се носеше над Централната гара. Там вече не спираха влакове, но в чакалнята се заседяваха призраци и пътници. Призраците на някогашните строители на този град, изпълнени с вяра в себе си, с вяра в работническия морал, в своя бог, в технологията и в своите наследници. А от пазара на дрога пътниците си купуваха така наречената „адска смес“. Този билет с обещание да се пренесат в рая ги отвеждаше право в пъкъла.

Във Втори район вятърът свистеше в зиданите комини на двете най-големи, наскоро закрити металургични фабрики в града: „Грейвън“ и „Естекс“. И двете произвеждаха метални сплави, но точния им състав не знаеха дори леярите. Затова пък бяха наясно, че корейците са започнали да продават същите сплави на по-ниска цена. Навярно климатът в града допълнително подсилваше усещането за упадък; навярно съзнанието, че тук цари фалит и разруха, придаваше на онемелите, угаснали фабрики вида на – по думите на Кайт – „...оплячкосани катедрали на капитализма в град на отстъпници и безверници.“

Дъждът се носеше на югоизток, над улици със строшени улични фенери, където облежани по сградите чакали не само намираха сушинка от нескончаемия валеж, но и се озъртаха хищно, докато потенциалните плячки бързаха да се доберат до повече светлина и безопасност. В едно скорошно интервю Кайт попита директора на полицията Дънкан защо вероятността да станеш жертва на грабеж в града е шест пъти по-голяма, отколкото в столицата Капитол. Дънкан се зарадва, че поне веднъж му задават лесен въпрос: просто

броят на безработните тук бил шест пъти по-голям от броя им в столицата, а на наркоманите – цели десет пъти.

В района на доковете имаше нашарени с графити контейнери и прогнили транспортни кораби, чиито капитани се срещаха на безлюдни места с корумпирани представители на пристанищните власти, за да им бутнат в ръцете кафяви пликове, та да си издействат по-бързо разрешително за акостиране. Впоследствие корабните дружества осчетоводяваха въпросните суми в графата „Други разходи“ и се заричаха никога повече да не поемат рейсове, които да ги отведат в този град.

Един от акостиралите кораби беше М/К⁵ „Ленинград“ – съветски плавателен съд, от чийто корпус дъждът смъкваше напластена ръжда и изглеждаше, все едно корабът кърви във водата.

Нашата дъждовна капка попадна в конуса от електрическа светлина на прожектор, монтиран върху покрива на една от двете двуетажни дървени постройки, където се помещаваха складове, пристанищни канцеларии, а някога и боксов клуб, отдавна закрит. Дъждовната капка се спусна между стената на сградата и ръждясалото руско „корито“ и падна върху животински рог. Потече по рога, продължи по мотоциклетната каска, към която той бе закрепен, а оттам се плъзна по гърба на кожено яке с надпис „НОРС РАЙДЪРС“ – „СКАНДИНАВСКИ ЕЗДАЧИ“ – избродиран с готически букви. Оттам капката се изгърколи върху седалката на червен мотоциклет марка „Индиан Чийф“ и попадна в главината на бавно въртящото се задно колело. Главината я подхвана и когато изскочи оттам, капката вече беше окаляна, безвъзвратно попила частица от отровната помия в града. Зад червения мотоциклет се точеха още единайсет. Минаха под прожектор върху покрива на едната двуетажна, притъмняла пристанищна сграда.“

⁵ Моторен кораб – Бел. прев.